Motion

1982/83: 2366

Sten Svensson m. fl.

Åklagarväsendets regionala organisation m. m. (prop. 1982/83:158)

I propositionen föreslås riktlinjer för en ändrad regional indelning inom åklagarväsendet. Avsikten är, uttalas det i propositionen, att en förstärkning av myndighetsorganisationen skall åstadkommas. Med hänsyn till utvecklingen, t. ex. vad avser narkotikabrott, ekonomisk brottslighet etc., är det välbetänkt att öka förutsättningarna för att beivra brott av dessa slag. Från den utgångspunkten är förslagen vällovliga. I andra avseenden kan det dock ifrågasättas om den avsedda effektiviseringen är möjlig att infria. Likaledes är det angeläget att i dagens statsfinansiella läge så långt möjligt åstadkomma besparingar med offentliga medel. Vi har anledning förmoda att propositionens förslag dess värre inte kommer att infria sådana förväntningar.

I propositionen föreslås t. ex. att Skaraborgs län fr. o. m. den 1 juli 1984, då förslagen skall träda i kraft, inte skall ha någon egen länsåklagare utan tillsammans med Jönköpings län bilda en region med statsåklagarmyndighet placerad i Jönköping. Länsstyrelsen i Skaraborgs län har i ett enhälligt yttrande över detta förslag anfört bl. a. följande:

Enligt länsstyrelsens mening bör varken polis- eller åklagarväsendet ges en regional särorganisation. Fastmer är ur samarbets- och effektivitetssynpunkt nuvarande länsanknytning att föredraga. I det fåtal fall flera län i nuvarande organisation har gemensam länsåklagare har enda anledningen till avvikelsen varit att några få smärre län inte ansetts kunna ge en egen länsåklagare full sysselsättning.

Någon hållbar, saklig motivering för att låta Skaraborgs län bilda statsåklagarregion med Jönköpings län har inte framlagts av åklagarutredningen. Av dennas förslag (s. 238 i promemorian ÅKLAGARVÄSENDETS ORGANISATION) kan närmast utläsas, att sammanläggningen är en nödlösning, en konsekvens som följd av önskvärdheten att tillskapa mera rationellt betingade regioner på andra håll.

Den föreslagna organisationen i Jönköpings/Skaraborgs län skulle enligt länsstyrelsens mening inte innebära en eliminering av de svagheter, som påstätts vidlåda de nuvarande enmansmyndigheterna. Någon förbättrad elasticitet/flexibilitet tillskapas inte eftersom antalet statsåklagare blir oförändrat i det sammanslagna området. Vid sjukdom, tjänstledighet, semester och omfattande rättegångar återstår endast den möjlighet som finns redan i dag, nämligen att repliera på den lokala åklagarorganisationen.

Det har gjorts gällande, att de föreslagna ändringarna skulle medföra betydande organisationsvinster. En omständighet, som inte tillräckligt beaktats, är den, att resekostnaderna för åklagarna måste bli väsentligt mycket större än tidigare och att även behov för täckning av den genom resor

ökade frånvaron kan komma att uppstå. Som en ännu mera betänklig konsekvens skulle för polisens del följa tidsspillan och kostnader för resor utom det egna länet.

Länsstyrelsen har den bestämda uppfattningen, att länsåklagarens stationering utanför länet skulle inverka menligt på möjligheterna att leda förundersökningar på ett effektivt sätt. I första hand torde kontakten med den polispersonal, som svararför förundersökningar, bli avsevärt försämrad, därvid vikten av personliga sammanträffanden med kort varsel är av allra största betydelse. Detta gäller inte minst med avseende på de ärenden, som rör anmälningar mot polismän. Här skall länsåklagaren genast inträda som förundersökningsledare och det är av största vikt för både anmälare och anmäld, att snabba åklagarbeslut kan fattas. För länspolischefens utredningspersonal skulle det framstå som en mycket stor försämring att behöva vända sig till en åklagare, som är placerad i Jönköping. I sammanhanget kan länsstyrelsen inte undgå att påtala, att indragningen av åklagarmyndigheten i Falköping, som skedde 1975-04-01, upplevs synnerligen negativt av såväl ledning som personal i Falköpings och Tidaholms polisdistrikt. Av indragningen förorsakade problem har ingående diskuterats vid länsstyrelsens inspektioner i nämnda distrikt under 1980/81 och har påtalats i länsstyrelsens inspektionsprotokoll. Vidare bör framhållas, att man inom länets polisväsen varit mycket missnöjd med den vanligen tillämpade ordningen för vikariat för länsåklagaren som bestått däri, att annan utom länet tjänstgörande länsåklagare uppehållit jämväl länsåklagartjänsten i Skaraborgs län.

De nya typer av grov brottslighet, som under senare år tagit sig alltmera organiserade former med ofta internationell anknytning, den organiserade och den ekonomiska brottsligheten, kommer att kräva allt intensivare kontakter mellan länspolischef och länsåklagare samt polisiär utredningspersonal och personal från länsstyrelsens skatteavdelning och kronofogdemyndighet. På detta område ser länsstyrelsen speciellt allvarligt på de negativa konsekvenser, som skulle följa av riksåklagarens förslag.

Med den roll länsåklagaren intager i länet då det gäller ledningen av och tillsynen av åklagarväsendet, är det naturligt, att icke bara polisen utan även andra myndigheter i länet vänder sig till honom i frågor, som berör hans verksamhet. Den kännedom om de lokala förhållandena, som länsåklagaren har i dag, är därvid en betydelsefull tillgång. Om länsåklagaren skulle placeras utanför länet, kommer detta att ha en negativ inverkan på dessa viktiga kontakter.

Inom åklagarväsendet måste man rimligtvis kunna lösa vikariats- och förstärkningsproblemen på regional nivå genom att ianspråktaga åklagare från den lokala organisationen. Detta kräver naturligtvis först en översyn av denna, vilket ledamoten av åklagarutredningen, Sven Ljunggren, framhållit i sitt till riksåklagarens framställning fogade yttrande.

När det gäller förundersökningsledningen vill länsstyrelsen framhålla, att en rationell ordning kan tillskapas genom överförande i större omfattning av förundersökningsledarskap till polisväsendet, där kvalificerad personal för uppgiften finns inom polischefskarriären. Genom sagda förändring skulle bl. a. frågan om användande av utredningsresurserna kunna infogas ändamålsenligt och effektivt i polisväsendets totala planering. Det regionala grepp över resurserna inom regionen, som riksåklagaren talar om och som torde innefatta även utredningsresurserna i polisväsendet, måste rimligtvis bli betydligt effektivare för resultatet om det tages av den regionala polisledningen i samverkan med länsåklagare och det lokala polisväsendet. I polispropositionen (prop. 1980/81:13) har justitieutskottet understrukit

betydelsen av att åklagarväsendets synpunkter beaktas både i fråga om den mera långsiktiga planläggningen av resursanvändningen och när det gäller uppkommande frågor om mera tillfälliga omdisponeringar. Vad beträffar det sistnämnda torde – bortsett från enstaka ärenden, där åklagaren är förundersökningsledare – kunna ifrågasättas om enskilda åklagare har den detaljkännedom om polisens arbetssituation totalt sett, vilken erfordras för ett riktigt ställningstagande i svåra prioriteringsfrågor.

Länsstyrelsen avstyrker bestämt riksåklagarens förslag till ändrad regional indelning för länsåklagarorganisationen.

Däremot vill länsstyrelsen tillstyrka, att distriktsåklagarna får regional behörighet och att tjänsteplikten regleras på sätt riksåklagaren skisserat. Vidare biträdes förslaget att vissa assistentåklagartjänster omvandlas till distriktsåklagartjänster. Genom dessa förändringar bör otvivelaktigt en ökad flexibilitet och därmed ett rationellare utnyttjande av personalen kunna ernås.

Genom förslaget om ändrad fördelning mellan regional och lokal åklagarmyndighet, vilket länsstyrelsen även ledes kan tillstyrka, bör en lättnad i länsåklagarens arbetsbörda kunna åstadkommas. Detta kan även åberopas som ytterligare ett skäl mot en ändring av den regionala åklagarorganisationen.

Det rör sig alltså inte om någon organisationsförändring som påverkar befolkningstal och sysselsättning i stort. Länsstyrelsens inställning är, som framgår av det ovan citerade yttrandet, betingad av en stark oro för att ändringen kan försvåra länsmyndigheternas möjligheter att verka effektivt i det brottsbekämpande arbetet. Detta kan i synnerhet befaras bli fallet vid bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten, i vilket arbete integrationen mellan olika länsmyndigheter är av särskilt stor betydelse. Dessutom är propositionsförslaget ett avsteg från en väl fungerande och fast rotad administrativ indelning i län, vilket kan bli inledningen till ett mera allmänt frångående av denna indelning. Det är svårt att frigöra sig från intrycket att propositionen är behäftad med betydande brister. En sådan är att den endast avser chefsmyndigheten för det regionala åklagarväsendet, medan distriktsåklagarna lämnats utanför. Ett konsekvent arbete för att effektivisera åklagarfunktionen förutsätter att man samtidigt ser över läns- och distriktsåklagarverksamheten. Endast därigenom får man de bästa garantierna för att åklagarväsendets totala kapacitet blir effektivt utnyttjad och att samspelet mellan de båda delarna blir det bästa, samtidigt som möjliga besparingsåtgärder kan övervägas.

Den samordning på länsplanet – bl. a. med beaktande av närheten till länsstyrelsens kontrollfunktioner i fråga om skatteuppbörd m. m. – som är angelägen för en framgångsrik brottsbekämpning synes äventyras vid ett genomförande av de aktuella förslagen. Detta jämte de nackdelar som de längre beslutsvägarna synes medföra gör att organisationsformen bör omprövas. I vart fall bör därvid beaktas de erfarenheter som följer av den återstående översynen av den lokala organisationen för åklagarväsendet. Regeringens förslag i denna del bör sålunda avslås och ett nytt förslag upprättas i anslutning till en organisationsöversyn rörande den lokala

verksamheten. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi

att riksdagen beslutar att med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen har anförts om organisationsformen för det regionala åklagarväsendet.

Stockholm den 20 april 1983

STEN SVENSSON (m)

LARS HJERTÉN (m) IVAR VIRGIN (m)

minab/gotab Stockholm 1983 75275